

Археолошките сознанија говорат дека крстовите изложени во оваа колекција се создавани во период од 15 век, и тоа од V до почетокот на XX век. Нивното повеќеслојно значење има појдовна улога во истражувањата посветени на средновековната проблематика, при што се опфаќа и улогата која ја имаат во тамошната култура, уметност, историја, општествено уредување итн.

Овие ексклузивни раритети временски нè поврзуваат со дамнешните цивилизации, култните историски и просторни настани, при тоа укажувајќи на интензивната комуникација на нашите предци со водечки империи од тој период. Документите со духовна тематика упатуваат на Палестина и на Ерусалим, а тие претставуваат најзначајното јадро во дефинирањето и потврдувањето на македонските религиозни реликти и верувања.

■ Пишува: Ружица ГОЧЕВСКА

Неодамна во Музејот на Македонија прв пат беше презентирана изложбата "Крстови од Македонија", како дел од приватната колекција на господинот Трифун Костовски, а со статус на заштитено културно наследство. Семејството Костовски несебично ја отстапи оваа ексклузивна колекција на увид на поклониците на богатото македонско културно наследство. Изложбата свечено ја отвори Неговото Блаженство Архиепископот Охридски и Македонски Г.Г. Стефан.

На изложбата се претставени 200 крстови како репрезенти на богата збирка, која брои двојно повеќе.

Оваа ретка и по многу нешта уникатна колекција на крстови претставува своевидна апотеоза на христијанскиот начин на живеење и опстој на овој народ низ историските епохи. Колекцијата битно придонесува да се пополни празнината во следењето на културните слоеви на македонскиот простор исполнет со христијански светишта од најраниот период.

Крстот има исклучително значење во христијанството, како најстар и единствен симбол, избран да ги претставува темелните догми на црковното учење. Тој има функција на заштитно обележје со самиот факт што перманентно укажува на исклучителната жртва на Исус Христос за спас на

човечкиот род и на секој поединец кој го примил чинот на крштевање.

Крстовите од оваа колекција се пронајдени во нашата земја, создавани во период од 15 век, од V до почетокот на XX век. Како подвиж-

на реликвија има голема улога во научното следење на средновековната уметност. Драгоцени се крстовите кои укажуваат на непосредните врски со Палестина и со Ерусалим, покажувајќи ги интензивните комуникации на на-

СОВРШЕН СИМБО

КРСТОТ Е ВЕРАТА НА ДУХОВНИОТ ЖИВОТ

Крстот го имало уште во праисторијата, во палеолитот се сретнува кукастиот крст како знак на летниот Саустициј, во леонитот го има како мотив, знак во различни култури, во микенскиот период е најден на островите во Егејското Море, во египетската култура во вид буквата "т" го сретнуваме како хиероглиф со значење на животот, во железното време крстот го има на предмети од древните народи. Римјаните, пак, во законот имале казна: распнување на крст. Таа казна ја извршувале врз пирати, крадци, непослушни робови и била позната како ропско измачување. Казнетите, распнати со врзување на крстот, умирале од жед, а за забрзување на смртта им ги кршеле коските на нозете. Таквиот начин на казнување бил во сила сè до 21 март 315 година, времето на императорот Константин Велики, кога е укинат законот за казнување со распнување на крст.

Значи, крстот како симбол е постар од крстот во христијанството од крстот Христов. Иако како знак бил многу распространет во претхристијанскиот период, крстот во христијанството добил друга, нова и подлабока смисла. Тој е единствениот знак пред кој се клечи веќе 20 века. Нашата, а и многу други истории, како и поголемиот дел од светот, се под знакот на крстот. Така, крстот како совршен симбол, ги претставува просторните и временските поими на Вселената, четирите страни на светот и времето наспроти вечноста.

Христос кој умрел на крстот како човек, а Христос е Христос кој воскреснал како Бог. Така, на крстот се вкрстиле, се сретнале, временото и вечното, земното и небесното. Тој

знак на срамот и понижувањето преку жртвата на Христа и особено по признавањето на христијанството за слободна религија во Римското царство, станува сеопшта порака за спасението, станува жив знак и брана против сите зла.

Со крстот почнува нова ера. Новото време се раѓа од жртвата, и тоа од жртвата во која жртва е и самиот Бог. Голгота, местото каде што Христос бил распнат, преку крстот станал центар на светот на верните во Христа. Големата тајна на крстот целосно ќе ни се открие во последниот ден од светот. Крстот е знак на синот човечки, кој својот живот и својата личност ги идентификува со крстот. Крстот е вратата на духовниот живот преку која христијанинот влегува во црквата. Крстот е неискажливата тајна на Новиот Завет, недоречлив домострој на спасението, знак кој ја потврди бесмртноста на душата и воскресението на телото. Крстот ја основа црквата што е темел на добродетелите и клуч кој го отвора рајот.

Во православната црква крстот се почитува со посебна боговдахновеност. Крстот Христов е непобедлива победа на побожноста, победител на сите непријатели, искушенија, победител на гревот, злото и смртта.

шите предци со клучните културни и духовни артерии.

Намената им била различна, биле носени како приврзоци, реликвији, мали крстови закачени на свештеничка (монашка) капа, крст икона, литиски крстови и престолни крстови за светење вода.

Тие се изработувани од најразлични материјали, како: бронза, железо, сребро, дрво, злато. Високото ниво на нивната обработка, збогатена со апликации со скапоцени камења, говори дека крстовите се дела на мајсторски работилници од највисок ранг.

Изложбата беше реализирана под покровителство на Министерството за култура на Република Македонија, а автор на концепцијата на изложбата е Марија Мурцева, виш кустос на Одделот за уметност при Музејот на Македонија.

Л НА ВЕЧНОСТА